

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ทัศนศิลป์

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๘

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวนพิมพ์ ๒๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN : 978-616-606-123-9

รหัสสินค้า ๑๒๑๕๐๒๗

ผู้เรียบเรียง

นายองอาจ มากสิน

ผู้ตรวจ

ผศ.ดร.โสเมฉาย บุญญานันต์

ผศ.ดร.ศิริก้อย ชูตาทวิสวัสดิ์

นายวันชาติ นามเกิด

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.วิสูตร โพธิ์เงิน

A+ อักษร

www.aksorn.com

จัดพิมพ์และจำหน่ายทั่วประเทศโดย

บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจก. จำกัด

142 ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร. 0 2622 2999 (จัดไปบัตร 20 คู่สาย)

พิมพ์ที่ : บริษัท ไทยรับกษา จำกัด โทร. 0 2903 9101-6

ส่วนลิขสิทธิ์

ห้ามมิให้ทำซ้ำ กัดลอก เลียนแบบ ทำสำเนา แสงทำผลงานจากต้นฉบับหรือแปลงเป็นรูปแบบอื่น
ในวิธีการต่าง ๆ ทุกวิธี ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และห้ามใช้หรือผลิตซ้ำส่วนใดส่วนหนึ่ง
เพื่อวัตถุประสงค์ในการฝึกพัฒนา เทคโนโลยีระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือระบบเทคโนโลยีอื่นๆ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ ป.๒** เล่มนี้ จัดทำขึ้นสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ โดยดำเนินการจัดทำให้สอดคล้องตามกรอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักสังเกตทัศนธาตุในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์ พร้อมทั้งบรรยายเรื่องราวในงานทัศนศิลป์ จากรายละเอียดของทัศนธาตุที่สังเกตเห็นได้ สามารถสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและความคิดอย่างอิสระ เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ใกล้เคียง เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว เพื่อนบ้าน มีทักษะกระบวนการทางทัศนศิลป์ ไม่ว่าจะเป็นงานทัศนศิลป์ ๒ มิติ เช่น งานวาดภาพระบายสี งานปะติด รวมทั้งงานทัศนศิลป์ ๓ มิติ เช่น งานปั้น งานประดิษฐ์ งานโครงสร้างเคลื่อนไหว นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจคุณค่าและความสำคัญของงานทัศนศิลป์ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน และสามารถอภิปรายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ ป.๒** เล่มนี้ มี ๓ หน่วยการเรียนรู้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย

๑. **ตัวชี้วัดประจำหน่วยการเรียนรู้** ระบุตัวชี้วัดระหว่างทางและ**ตัวชี้วัดปลายทาง**ที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่สถานศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัด และการประเมินผล
๒. **สาระการเรียนรู้แกนกลาง** องค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่นักเรียนควรรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
๓. **สาระสำคัญ** แก่นความรู้ที่เป็นความรู้ ความเข้าใจคงทนติดตัวผู้เรียน
๔. **เนื้อหา** ครบตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ นำเสนอเหมาะสมกับการเรียนการสอนในแต่ละระดับชั้น
๕. **กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)** มุ่งหมายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสุขในการเรียนรู้ พร้อมทั้งจะพัฒนาการเรียนรู้จนเต็มศักยภาพตามความถนัดและความสนใจ รวมถึงได้ฝึกการสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนในขณะปฏิบัติกิจกรรม และบรรลุสมรรถนะสำคัญทั้ง ๕ ด้าน

ผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์ ป.๒** เล่มนี้ จะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่อำนวยความสะดวกต่อการเรียนทัศนศิลป์ เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ทุกประการ

ผู้เรียบเรียง

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง
ประจำหน่วยการเรียนรู้
ระบุ**ตัวชี้วัดระหว่างทาง** **ตัวชี้วัดปลายทาง** และ
สาระการเรียนรู้แกนกลางที่สอดคล้องกับเนื้อหา

สาระสำคัญ
แก่นความรู้ที่เป็นความเข้าใจคงทน
ติดตัวผู้เรียน

เนื้อหา

ครบตามหลักสูตรแกนกลางฯ พุทธศักราช ๒๕๕๑
นำเสนอเหมาะสมกับการเรียนการสอน
ในแต่ละระดับชั้น

ชวนรู้ ชวนจำ คำศัพท์ศิลป์

คำที่ใส่แถบสีเป็นคำศัพท์ที่นักเรียน
ควรเรียนรู้เพิ่มเติม โดยจะมีคำอธิบาย
ไว้ที่ท้ายเล่ม

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

มอบหมายให้ผู้เรียนลงมือ
ปฏิบัติจริง เกิดการเรียนรู้
ด้วยตนเอง ได้พัฒนา
การเรียนรู้จนเต็ม
ศักยภาพตามความถนัด
และความสนใจ นำไปสู่
การเกิดสมรรถนะสำคัญ

ขยายความรู้ สู่การคิด

คำถามกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ ให้ผู้เรียน
ได้ต่อยอดความรู้ในบทเรียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

รู้จักทัศนธาตุ

- บทที่ ๑ ทัศนธาตุในสิ่งแวดล้อม
บทที่ ๒ ทัศนธาตุในงานทัศนศิลป์

๑

๒

๑๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

ศิลปะพาเพลิน

- บทที่ ๑ ภาพวาดถ่ายทอดเรื่องราว
บทที่ ๒ ภาพปะติดแสนสนุก
บทที่ ๓ งานทัศนศิลป์ ๓ มิติ

๑๓

๑๘

๒๕

๓๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

ศิลปะกับชีวิต

- บทที่ ๑ งานศิลปะในชีวิตประจำวัน
บทที่ ๒ งานศิลปะในท้องถิ่น

๔๓

๔๔

๕๑

ชวนรู้ ชวนจำ คำศัพท์ศิลป์

๕๙

บรรณานุกรม

๖๐

ตัวชี้วัดประจำหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

เมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนรู้นี้ ผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถต่อไปนี้
๑. บรรยายรูปร่าง รูปทรงที่พบในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มฐ. ศ ๑.๑ ป.๒/๑)
๒. ระบุทัศนธาตุที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์ โดยเน้นเรื่องเส้น สี รูปร่าง และรูปทรง (มฐ. ศ ๑.๑ ป.๒/๒)
๓. สร้างงานทัศนศิลป์ต่าง ๆ โดยใช้ทัศนธาตุที่เน้นเส้น รูปร่าง (มฐ. ศ ๑.๑ ป.๒/๓)

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- รูปร่าง รูปทรงในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น รูปกลม รี สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม กระบอก
- เส้น สี รูปร่าง รูปทรงในสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์ประเภทต่าง ๆ เช่น งานวาด งานปั้น งานพิมพ์ภาพ
- เส้น รูปร่างในงานทัศนศิลป์ประเภทต่าง ๆ เช่น งานวาด งานปั้น งานพิมพ์ภาพ

ทัศนธาตุในสิ่งแวดล้อม

กิจกรรม นำสู่การเรียนรู้

สวนประติมากรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจจากไฟฟาโรต์ในประเทศอิตาลี ออกแบบโดย นิกิ เดอ แซ็ง ฟาล (Niki de Saint Phalle) ศิลปินชาวฝรั่งเศส ที่มา : ชัตเตอร์สต็อก (Shutterstock)

สาระสำคัญ

สิ่งแวดล้อมรอบตัวทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้นและเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่เราสังเกตเห็น ล้วนมีรายละเอียดของทัศนธาตุปรากฏอยู่ ถ้าเราสังเกตอย่างตั้งใจก็จะพบลักษณะของเส้น สี รูปร่าง รูปทรงที่แตกต่างกันไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของทัศนธาตุ

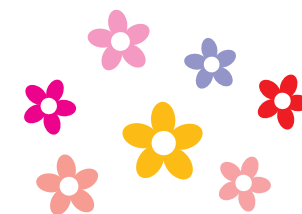
องค์ประกอบของทัศนธาตุในสิ่งแวดล้อม

ทัศนธาตุ หมายถึง องค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ ที่สามารถสังเกตเห็นได้ ไม่ว่าจะเป็นจุด เส้น สี รูปร่าง รูปทรง น้ำหนักสี พื้นผิว และพื้นที่ว่าง ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้สิ่งแวดล้อมรอบตัวมีความสวยงาม โดยในระดับขั้นนี้เราจะศึกษาเกี่ยวกับเส้น สี รูปร่าง และรูปทรง ที่เป็นทัศนธาตุพื้นฐานที่ควรรู้

ทัศนธาตุของทุ่งดอกไม้

★ เส้นโค้งของทิวเขา

★ สีสดใสของดอกไม้

★ รูปร่างของต้นไม้

★ รูปทรงของก้อนเมฆ

จากภาพทุ่งดอกไม้ ยังมีทัศนธาตุอื่น ๆ ปรากฏอยู่อีกไหมครับ

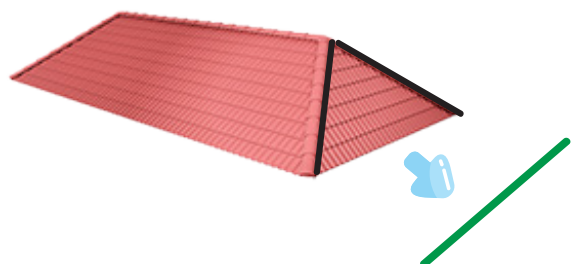
๑. เส้น เกิดจากการนำจุดมาต่อกันไปในแนวเดียวกันหรือเกิดจากการลากเส้นไปยังทิศทางต่าง ๆ ซึ่งเราสามารถพบเส้นลักษณะที่แตกต่างกันไปในชีวิตประจำวัน เช่น

★ เส้นตรง**แนวตั้ง**ของเสาสัญญาณไฟจราจร ทำให้รู้สึกแข็งแรง สูงสง่า

★ เส้นตรง**แนวนอน**ของบันได ทำให้รู้สึกกว้าง ราบเรียบ

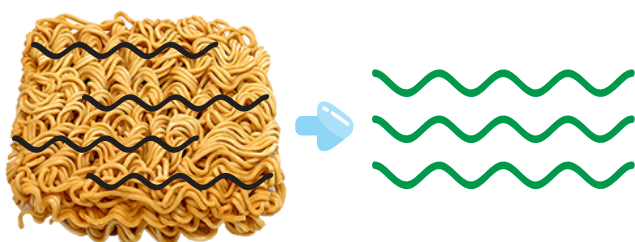
★ เส้นตรง**แนวเฉียง**ของหลังคา ทำให้รู้สึกไม่มั่นคง ลาดเอียง

★ เส้น**โค้ง**ของเปลญวน ทำให้รู้สึกสบาย อ่อนโยน

★ เส้น**โค้งก้นหอย**ของอมยิ้ม ทำให้รู้สึกหมุนเวียน ไม่สิ้นสุด

★ เส้น**คลื่น**ของบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ทำให้รู้สึกเคลื่อนไหว ต่อเนื่อง

๒. สี เป็นทัศนธาตุที่สามารถมองเห็นได้ง่ายและชัดเจนที่สุด สีมีอยู่ในทุกสิ่งและมีหลากหลายสี โดยมีทั้งสีที่เกิดขึ้นเองจากสิ่งต่าง ๆ ตามธรรมชาติและสีที่มนุษย์สังเคราะห์ขึ้น

๒.๑ สีธรรมชาติ คือ สีที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ทั้งในวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ ดอกไม้ ก้อนหิน และสิ่งที่ปรากฏในธรรมชาติ เช่น ท้องฟ้า ภูเขากินน้ำ

ภาพน้ำตก ดอกไม้ และต้นไม้เป็นสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่มา : ไอสต็อกโฟโต (iStockphoto)

๒.๒ สีสังเคราะห์ คือ สีที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยกระบวนการผลิต เพื่อช่วยให้สิ่งของต่าง ๆ มีสีสันที่สวยงามแตกต่างกันไป เช่น สีเทียน สีไม้ สีของเสื้อผ้า สีของของเล่น

ภาพของเล่นที่มนุษย์ทำการย้อมสีสั้ให้สวยงาม ช่วยดึงดูดความสนใจได้เป็นอย่างดี ที่มา : ไอสต็อกโฟโต (iStockphoto)

๓. รูปร่าง เป็นรูปที่มีลักษณะเป็น ๒ มิติ มีความกว้างและความยาว ไม่มีความลึกหรือความหนา สังเกตได้จากเส้นขอบรอบนอกของวัตถุนั้น ๆ โดยรูปร่างแบ่งออกเป็นรูปอิสระและรูปเรขาคณิต

๓.๑ รูปอิสระ คือ เส้นขอบรอบนอกของวัตถุที่ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างอิสระหรือโดยธรรมชาติ เช่น รูปร่างของมนุษย์ รูปร่างของพืช รูปร่างของก้อนเมฆ รูปร่างของตุ๊กตา

๓.๒ รูปเรขาคณิต คือ เส้นขอบรอบนอกของวัตถุที่มีโครงสร้างแน่นอน สามารถกำหนดชื่อเรียกที่ชัดเจนได้ เช่น รูปวงรี รูปวงกลม รูปสี่เหลี่ยม

รูปสามเหลี่ยม
ของพื้นวางของ

รูปสี่เหลี่ยม
ของกรอบรูปภาพ

รูปวงกลม
ของกระจก

ชวนคิดชวนคุย

สิ่งรอบตัวนักเรียน มีสิ่งใดเป็นรูปอิสระ และรูปเรขาคณิต

ภาพสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันภายในห้องนั่งเล่น ที่มา : ไอสต็อกโฟโต้ (iStockphoto)

รูปอิสระ
ของโทรศัพท์

รูปอิสระ
ของเก้าอี้

๔. รูปทรง คือ รูปที่มีลักษณะเป็น ๓ มิติ มีความกว้าง ความยาว และความลึกหรือความหนา โดยรูปทรงแบ่งออกเป็นรูปทรงอิสระและรูปทรงเรขาคณิต

๔.๑ รูปทรงอิสระ คือ ความกว้าง ความยาว และความลึกหรือความหนา ของวัตถุที่ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนหรือวัตถุที่เกิดขึ้นอย่างอิสระ เช่น รูปทรงของสัตว์ รูปทรงของของเล่น รูปทรงของก้อนหิน

★ รูปทรงอิสระของช้าง

★ รูปทรงอิสระของก้อนหิน

๔.๒ รูปทรงเรขาคณิต คือ ความกว้าง ความยาว และความลึกหรือความหนาของวัตถุที่มีโครงสร้างแน่นอน สามารถกำหนดชื่อเรียกที่ชัดเจนได้ เช่น รูปทรงกลม รูปทรงสี่เหลี่ยม รูปทรงกระบอก รูปทรงกรวย

★ รูปทรงกลมของลูกบาสเกตบอล

★ รูปทรงสี่เหลี่ยมของกล่อง

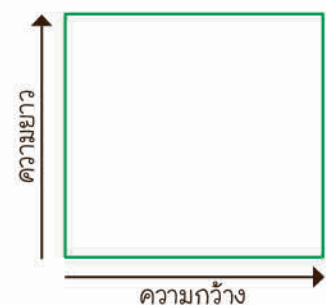
★ รูปทรงกระบอกของกระบอกน้ำ

★ รูปทรงกรวยของกรวยจราจร

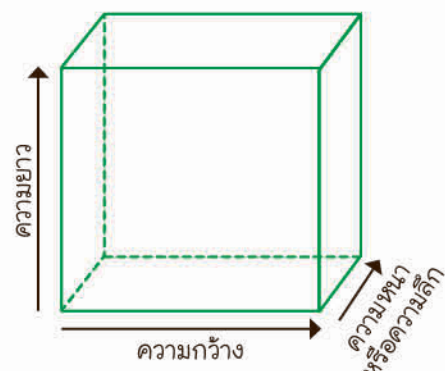
ความแตกต่างของรูปร่างและรูปทรง

๑. รูปร่างและรูปทรงมีความแตกต่างกันที่มิติในการมองเห็น

รูปร่าง มี ๒ มิติ

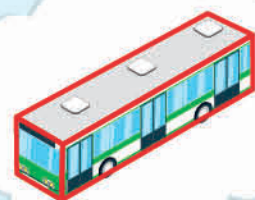
รูปทรง มี ๓ มิติ

มุมมองที่ต่างไป สามารถ
ทำให้มองเห็นวัตถุเป็นรูปร่าง
หรือรูปทรงได้นะครับ

ฉันเห็นรูปร่าง
ของรถโดยสารจากด้านข้าง
เป็นรูปสี่เหลี่ยม

ผมเห็นรูปทรงของรถโดยสาร
จากมุมเฉียงด้านหน้า
เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม

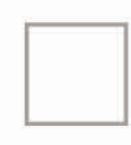
๒. รูปร่างและรูปทรงแตกต่างกันที่ความหนาหรือความลึก และแสงเงา

รูปร่างวงกลม

รูปทรงกลม

รูปร่าง
สี่เหลี่ยมจัตุรัส

รูปทรง
สี่เหลี่ยมจัตุรัส

รูปร่าง
สามเหลี่ยม

รูปทรงกรวย

รูปทรงพีระมิด

รูปทรงสามเหลี่ยม

รูปร่าง
สี่เหลี่ยม
ผืนผ้า

รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า

รูปทรงกระบอก

รูปร่างของดาว

รูปทรงของดาว

เพื่อนๆ ลองสังเกต
รูปทรงของสิ่งของ
รอบตัวดูสิครับ

รูปร่างของมะเขือเทศ

รูปทรงของมะเขือเทศ

ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ดังต่อไปนี้

๑. สังเกตภาพสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้ จากนั้นอภิปรายร่วมกันกับเพื่อนในชั้นเรียนเกี่ยวกับทัศนธาตุที่พบในภาพ มีเส้น สี รูปร่าง รูปทรงอะไรบ้าง

ที่มา : ไอสต็อกโฟโต (iStockphoto)

๒. วาดภาพรูปร่าง รูปทรงที่พบในชีวิตประจำวัน แล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียนว่าภาพวาดของนักเรียนมีเส้น สี รูปร่าง รูปทรงใดบ้าง จากนั้นนำผลงานมาติดในชั้นเรียนให้เป็นนิทรรศการ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ ๓-๔ คน ว่าในชีวิตประจำวันของแต่ละคนมีรูปร่าง รูปทรงใดปรากฏอยู่บ้าง

ขยายความรู้สู่การคิด

ความแตกต่างระหว่างรูปร่าง รูปทรงที่สามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนคืออะไร และสิ่งต่างๆ ในห้องเรียนมีรูปร่าง รูปทรงใดบ้าง